

گفت‌وگوی صبا با کارگردان
و بازیگر فیلم معجزه پروین

روایتی تاریخی و شاعرانه

محمدرضا ورزی در جدیدترین فعالیتش پس از سال‌ها حضور در تلویزیون و ساخت آثاری درباره تاریخ معاصر ایران در دوره پهلوی به سراغ ساخت فیلمی درباره زندگی پروین اعتصامی رفته است. محمدرضا شریفی‌نیا که در دهه اخیر از دوستان و همکاران نزدیک ورزی است تهیه‌کنندگی این فیلم را که محصول مشترک بنیاد سینمایی فارابی و وزارت میراث فرهنگی و گردشگری است، بر عهده دارد و همچنین بهزاد عبدی هم موسیقی این اثر را ساخته است. خبرنگار صبا به بهانه حضور فیلم «معجزه پروین» در سودای سیمرغ چهل و دومین جشنواره فیلم فجر با کارگردان و بازیگر آن به گفت‌وگو نشست است که در ادامه می‌خوانید.

معصومه دهقان
گفت‌وگو

محمدرضا ورزی:

روایت بیوگرافی مفاخر در سینمای ایران خالی است

محمدرضا ورزی متولد ۱۳۵۲ تهران است. اغلب آثار وی در حوزه تاریخ معاصر ایران است. از مهم‌ترین آثار وی می‌توان به قائم مقام فراهانی، صدراعظم، مظفرنامه، معمای شاه، ستارخان و... اشاره کرد.

چه مدت صرف نگارش و تحقیقات فیلمنامه شد؟

سال ۱۳۹۳ اولین بار سینیپاس این فیلمنامه به نگارش درآمد و چیزی حدود ۵ ماه وقتم را به آن اختصاص دادم. در این مدت چندین بار ویرایش کردم و هر دو سال، یکبار صرف بازنویسی اثر کردم، البته چندین بار هم تصمیم به ساخت گرفتم اما شرایط جور نشد و از ساخت این فیلم گذشتم. تا اینکه امسال شرایط میسر شد و مجدد تصمیم به ساخت آن گرفتم.

اثر معجزه پروین بر اساس واقعیت‌ها به نگارش درآمده یا دخل و تصرفی در آن ایجاد شده است؟

خیر همه چیز بر اساس واقعیت‌هاست، چراکه این فیلمنامه یک بیوگرافی است و در واقع برشی از زندگینامه شاعر بزرگ خانم پروین اعتصامی به تصویر کشیده شده است. بخشی از زندگی ایشان بسیار دراماتیک است و من دوست داشتم، آن را فیلمنامه کنم.

این فیلم به کدام قسمت از زندگی پروین اعتصامی اشاره می‌کند؟

در واقع این اثر بیشتر به معرفی اشعار، خلیقات و روحیات خانم اعتصامی پرداخته است. البته تلاش و کوشش ایشان به عنوان یک خانم با توجه به شرایط آن مقطع زمانی، بسیار ستودنی است، هر چند در آن زمان، بانظر به جامعه مردانه، برخی از رقبا بودند که سعی داشتند اشعار ایشان به خوبی دیده نشود، البته در این میان عده‌ای دیگر هم بودند که پشتیبانش بودند و استعداد وی را ستایش می‌کردند. یکی از آن اشخاص مرحوم ملک الشعراء بهار بود که مقدمه دیوان ایشان را نوشت و بسیار مشوق او بود. به عبارتی این فراز و فرودها همگی برایم جذاب بود، چراکه می‌تواند برای تمامی بانوان کشور الگو و درس آموز باشد تا بتوانند در هر رشته و مسیری که می‌خواهند پیش قدم شوند.

ساخت این اثر چه جذابیت‌هایی داشت؟

ساخت این فیلم یک اتفاق پر زحمتی بود که تمام فرایند تولید آن، به سختی انجام شد. البته در گذشته‌های دور نیز خیلی از افراد به دنبال ساخت این اثر بودند اما خدا را شکر که نصیب من شد و تجربه جذاب دیگری را در پیشینهم ثبت کرد.

درباره ژانر فیلم بگوئید.

این فیلم اثر تاریخی معاصر است. معجزه پروین یک شاعرانه تصویری را روایت می‌کند. در واقع در این اثر، سعی کردم که درگیر جامعه نشوم و بیشتر به خط سیر تحول، تفکر این بانو تا لحظه مرگ بپردازم.

دکوپاژ این فیلم قبل از شروع فیلمبرداری بود یا به صورت دکوپاژ سر صحنه عمل کردید؟

خیر من روش کارگردانی ام به شکل دکوپاژ قبل از فیلمبرداری نیست. معتقدم که کارگردان باید در فضا و بستر اثر به شکل حضوری قرار گیرد تا بتواند بر آن اساس چیدمان و طراحی دکوپاژ را انجام دهد.

در بحث کارگردانی به فرم یا ساختار خاصی فکر کردید؟

بله. مسلماً زمانی که من در آثار قبلی کارهایم همچون ستارخان، امیرکبیر، عباس میرزا و... کار کردم، خب تمام این آثار توجه خودشان را داشت، یعنی دوربین به گونه‌ای دیگر مقابل و همراه این شخصیت‌ها قرار می‌گرفت تا بتواند خودش را با آنها تطبیق دهد. در سال ۱۳۸۶ فیلمی در غالب بیوگرافی به نام علی اکبر دهخدا کار کردم که خیلی نسبت به فیلم ارادات دارم. بنظرم در فضاسازی کمی شبیه به فیلم پروین بود، چرا که حالات شاعرانه زیادی داشت. اما خب سال‌های زیادی از فیلم دهخدا گذشته و دیدگاه من اکنون اصلاً شبیه به آن مقطع زمانی نیست. به همین خاطر در فیلم پروین تلاش کردم که از تجربیاتم بیشتر استفاده کنم و کوشیدم که نقاط قوت را بیشتر تقویت کنم. به هر حال کارگردانی و فضای دکوپاژ این اثر را بیشتر به سمت قاب‌های کارت پستالی بردم و سعی کردم چیدمان را طبیعی و واقعی جلوه کنم تا به حال و هوای آن زمان نزدیک باشد.

البته آقای محمدرضا شریفی‌نیا به عنوان تهیه‌کننده اثر، یک آرتیست واقعی است که به گردن من حق استادی دارد. او در این اثر فراتر از یک تهیه‌کننده بود، بهتر است بگویم مشاور، همراه، هم‌فکر... لذا از نظرهای ایشان در پردازش سناریو بسیار استفاده کردم و از همکاری با ایشان

خرسندم.

چرا اغلب آثار تان تاریخی است؟

همواره تمایل داشتم که پرده‌ای از زندگی مفاخر را روایت کنم، چراکه بنظرم زندگی و جایگاه مفاخر در سینمای ایران خالی است. اصولاً بخش خصوصی نمی‌تواند سرمایه‌گذاری‌های لازم را در این خصوص انجام بدهد. لذا معتقدم که تمام بخش‌های دولتی باید بودجه‌های لازم را صرف ساخت فیلم با مضمون معرفی مفاخر کشور انجام دهد و حتی فکر بازگشت سرمایه را نیز نداشته باشند. به هر حال همواره گیشه تکلیفش مشخص است، اما اینکه معرفی مفاخر بخاطر عدم فروش گیشه ساخته نشود، ضرر فرهنگی است. بطور مثال سینمای حاضر، اثر کمال‌الملک به کارگردانی علی حاتمی را دارد که در تاریخ ماندگار و جاوانه شد. بنظرم این اثر از همه نظر بی‌نظیر است از کارگردانی گرفته تا بازی، نور، موسیقی، دوبله و... همه چیز شاهکار است. فیلم تختی نیز یکی دیگر از آثار درخشان تاریخی است که بسیار متأثرم کرد، چراکه لازم بود چنین فیلمی در سینما ساخته شود. حتی زمانی که این فیلم را دیدم با چشمی تر از سالن خارج شدم. قبل از انقلاب نیز علی حاتمی دست به ساخت فیلم ستارخان زد که خب در آن مقطع زمانی، آنچنان توفیق گیشه شاملش نشد اما به نظر من، این اثر بسیار هنری بود و حرف‌های بسیار مهمی به مخاطب ارائه داد. اما امروزه فقط تلویزیون یا ارگان‌هایی مانند بنیاد سینمایی فارابی، موسسه شهیدآوینی، بنیاد شهید و... به معرفی زندگی مفاخر می‌پردازند در صورتی که در اروپا و سینمای هالیوود، بیوگرافی زندگی مفاخر، بسیار تولید می‌شود.

تعامل تان با بازیگران کار به چه شکل بود؟

چند جلسه دورخوانی با بازیگران به سرپرستی خانم آیت‌احاجیان داشتیم که فکر می‌کنم حدوداً یک ماه طول کشید. خدا را شکر همه چیز خوب و راضی‌کننده بود. در این دورخوانی همه چیز برای بازیگران و اشکافی می‌شد.

فرایند تولید چند جلسه طول کشید؟ همه چیز طبق برنامه‌ریزی پیش رفت؟

فیلمبرداری ۳۸ جلسه طول کشید. و، بله، همه عوامل و بازیگران همراه بودند تا همه چیز با توجه به برنامه جلو برود. جادار همینجا